

Motion till riksdagen

1987/88:L411

av Martin Olsson och Karin Israelsson (c)

om kartläggning av de ekonomiska konsekvenserna av äktenskapet jämfört med övrigt samboende

---

Äktenskapets ställning jämfört med övrigt samboende diskuteras ofta och olika synpunkter framkommer på vilken samboendeform som kan vara mest ekonomiskt lönande för ett par. Införandet av ny familjerättslig lagstiftning med ändringar av äktenskapets ekonomiska rättsverkningar har skapat ett särskilt intresse kring dessa frågor och i många fall framhålls att flera regler för beskattning, bidrag, samhällsstöd m. m. är så utformade att äktenskapet missgynnas.

Enligt vissa lagar gäller samma regler för ogifta samboende – i en del av dessa fall krävs gemensamma barn – som för personer som är gifta med varandra. Inom andra områden leder reglerna däremot till olika resultat beroende på samlevnadsform, eller om personerna avstår från direkt samboende.

Vi vill ge några exempel på områden utan att alls på något sätt försöka vara fullständiga.

Folkpensionen och andra pensionsrätter påverkas av samlevnadsform. Ålderspensionen från folkpensioneringen utgör exempelvis 96 % av basbeloppet för ensamstående men endast 78,5 % för gifta pensionärer.

Inom skatteområdet blir åtminstone eventuell förmögenhetsskatt högre för gifta eftersom deras förmögenheter alltså samtaxeras. Samtaxeringen av makars B-inkomster har däremot numera avskaffats.

Äktenskapsprövningen vid bedömning av rätten till studiestöd och återbetalningsskyldighet har även avskaffats.

Rätten till bostadsbidrag påverkas däremot av om två personer räknas som samboende – gifta eller ogifta. Motsvarande gäller barnomsorgsavgifter.

När det gäller samhällets stöd till barnfamiljer är skillnaden stor beroende på om föräldrarna sammanlever eller ej, eftersom bidragsförskott kan utgå i det senare fallet om den underhållsskyldige ej åläggs att betala ett underhållsbidrag som når till bidragsförskottsnivån eller om den underhållsskyldige ej fullgör sin skyldighet att betala fastställt underhållsbidrag.

Som exempel på hur människor kan uppleva gällande regler vill vi återge inledningen av en artikel i tidningen Vår bostad nr 1 1988 under rubriken "ska vi få det bättre 1988?". Kvinnan i en familj med två små barn säger där: "Ibland har vi funderat på att skilja oss. Då skulle jag få bostadsbidrag, bidragsförskott och lägre barnomsorgsavgift. Det måste vara något fel på samhället när inte familjesammanhållning premieras."

Arvsrätt har enligt äktenskapsbalken och de nya arvsreglerna införts för make även när den avlidne efterlämnar bröstarvinge, medan ogifta samboende av naturliga skäl ej fått motsvarande rätt.

Enligt vår mening borde det göras en fullständig kartläggning av de olika ekonomiska konsekvenserna av äktenskap jämfört med ogift samboende och även jämfört med förhållandet för dem som avstår från direkt samboende.

Genom en sådan kartläggning skulle främst två fördelar vinnas. Dels skulle klarhet erhållas om konsekvenserna av olika samlevnadsformer. Dels skulle en sådan kartläggning ge underlag för utarbetande av förslag till erforderliga ändringar av olika regler så att äktenskapet inte kan anses vara diskriminerat.

Vi vill betona att vi ställde oss bakom regeringens förslag till sambolag och att vi inte tar upp frågor om äktenskap kontra ogift samboende för att argumentera emot sambolagen, som ger ett grundläggande ekonomiskt skydd för parterna i sådant samboförhållande.

Vi anser det däremot vara synnerligen nödvändigt att skatte- och bidragsregler m. m. inte är så utformade att äktenskapet leder till konsekvenser som medför att människor av ekonomiska skäl väljer ogift samboende i stället för äktenskap. Det får inte vara så att människor avstår från giftermål eller till och med skiljer sig på grund av att det "lönar sig" bättre.

Efter införandet av ändrade familjerättsliga regler för äktenskapets ekonomiska rättsverkningar är det enligt vår mening lämpligt att även kartlägga hur övriga regler påverkar äktenskapet.

Familjen är grunden både för samhället och för de flesta människor. Även om det moderna samhället skall tillförsäkra alla en materiell trygghet har familjen alltjämt – och torde i framtiden fortsätta att ha – en avgörande betydelse för den enskildes trygghet och trivsel såväl under uppväxtåren som därefter.

Det skall självklart vara helt fritt för varje par att välja samlevnadsform, men det är väsentligt att de ekonomiska konsekvenserna av äktenskap är sådana att det stora flertalet kan finna att äktenskapet är en lämplig och naturlig samlevnadsform. Det är enligt vår mening både ett samhällsintresse och en rättighet för berörda personer att äktenskapet inte diskrimineras. Äktenskapet är resultat av en aktiv och överlagd handling och skall ge trygghet för kontrahenterna. Däremot är det enligt vår uppfattning naturligt att det för ogifta samboende inte kan och bör tillämpas alla de regler som gäller för dem som är gifta med varandra. Vi eftersträvar alltså inte med vårt utredningskrav att olika samlevnadsformer skall jämföras inom alla områden.

Riksdagen bör enligt vår mening göra ett uttalande om behovet av den nämnda kartläggningen samt att det på grundval av denna bör utarbetas erforderliga ändringsförslag för att undanröja de regler som kan anses leda till att äktenskapet missgynnas.

Hemställan

Mot. 1987/88
L411

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dels en kartläggning av de ekonomiska konsekvenserna av äktenskap främst jämfört med övrigt samboende, dels förslag till åtgärder för att äktenskapet ej skall missgynnas.

Stockholm den 22 januari 1988

Martin Olsson (c)

Karin Israelsson (c)